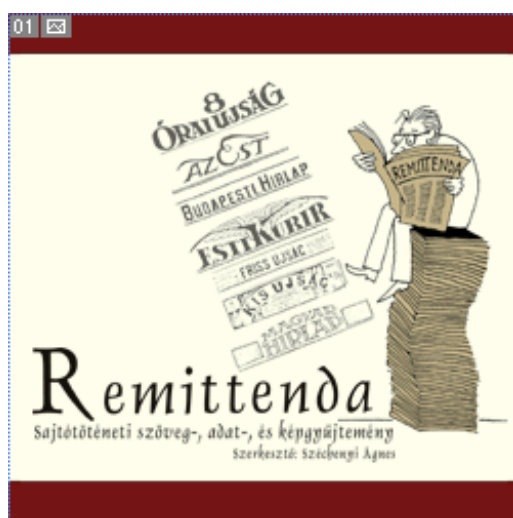

AZ ELEKTRONIKUS OKTATÁS LEHETŐSÉGEI A KOMMUNIKÁCIÓ SZAKOS HALLGATÓK KÉPZÉSÉBEN

Az elmúlt másfél évtizedben a felsőoktatási képzési tervekben majd a valóságban is megjelent egy új szak: a kommunikáció. A kommunikáció történetének egyik legfontosabb területe a *sajtótörténet*, oktatásának feltételei azonban Magyarországon igen mostohák, ugyanis a kommunikáció vagy média szakos egyetemi és főiskolai tanszékek munkáját nem segíti ma sajtótörténeti szempontból kielégítő könyvtári háttér. Egy ötéves tanulási ciklusban ma – az összes intézményt számba véve – 4–5000 hallgató vesz részt. Sajnos a meglévő, akadémiai szintű kiadvány is nehezen hasznosítható, mert az oktatás szempontjából túlságosan részletező, és mindössze 1892-ig dolgozza fel a magyar sajtó történetét. Még a középiskolai oktatásban is igen kevés szó esik az irodalom sajtóbeli megjelenési fórumairól, a folyóiratokról, illetve bizonyos történelmi korszakokban a napilapokról, s szinte egyetlen szóval nem említik a tankönyvek a tömegsajtót.

Többek között ezen okok miatt vállaltuk fel Széchenyi Ágnessel a mai kommunikáció szakos hallgatók tanulását segítő sajtótörténeti CD-rom létrehozását.

A digitalizált sajtótörténeti szöveg- és képgyűjtemény tartalma

1. ábra: A CD-ROM borító

A tankönyvpótló oktatási segédanyagnak szánt kiadvány Széchenyi Ágnes (az irodalomtudomány kandidátusa és főiskolai tanár) tanári gyakorlatán és tapasztalatain alapuló válogatást tartalmazza Prantner Csilla (főiskolai tanársegéd az EKF Médiainformatika Intézetében) átgondolt rendszerzésében és technikai megvalósításában. Az 1. ábra a CD-ROM címét, borítóját szemlélteti

Az anyag mindösszesen 100 tanulmányt, 230 címlapképet, 210 fotót (köztük 167 portrét), 110 karikatúrát, közel 400 kronológiabejegyzést tartalmaz és mindehhez 28 A4-es oldalnyi bibliográfia is társul.

A CD-ROM egy flash animációval indul, mely bepillantást nyújt a gyűjtemény egyes „fejezeteibe”, körvonalazza annak teljes tartalmát és ismerteti menüpontjainak nevét (2. ábra). A pergő tájékoztató jellegű animáció a főmenü megjelenésével zárul, ahol hat menüpont közül választhatunk, ezek rendre a következők: *Időegyeses*, *Tanulmányok*, *Címlapok*, *Fényképek*, *Karikatúra*, *Bibliográfia*. Az animációban lévő „intró átugrása” felíratra klikkelve rögtön – a nyitó megtekintése nélkül is – a főmenü oldalára juthatunk. A „w” ikonra kattintva a Remittenda online felületét érheti el, ehhez viszont – természetesen – internet kapcsolatra van szükség.

A menüpontok mellett a főmenü oldalán még két tájékoztató közül választhatunk, az egyikben a tartalomhoz egy rövid átfogó leírást olvashatunk, a másik pedig útmutatást nyújt a gyűjtemény kezeléséhez. Haladjunk végig az egyes menüpontok tartalmán.

2. ábra: Főmenü

Az *időgyenes* adja a gyűjtemény gerincét, a felhasználó itt sajtótörténeti korszakokba elhelyezve találja meg a fontosabb politikai, technikatörténeti és hazai illetve külföldi sajtótörténeti évszámokat, műfajtörténeti információkat és adatokat. A kronológia elsősorban magyar eseményeket, alkotókat, alkotói csoportokat taglal.

A *tanulmányok* pontban a jelentősebb alkotók írásai között lehet csemegézni. Eme „olvasókönyv” műfajtörténeti illetve szakirodalmi válogatást tartalmaz; terjedelme 3 millió karakter.

A *címlapok* menüpont alatt ábécé sorrendben bemutatásra kerülnek a jelentősebb magyar és külföldi sajtóorgánumok címlapképei (néhol impresszumai) így a hasonló hangzású lapok a vizuális és tipográfiai különbségek alapján jól elkülöníthetők és könnyebben megtanulhatók lesznek a tanulók számára (3. ábra). A címlapokon lévő programcikk egy klikkeléssel el is olvashatóak, méghozzá eredeti formájukban, eredeti tördeléssel és korabeli helyesírással – a látvány nagyban segít a kor hangulatának felidézésében is.

Az oktatási segédanyag e menüpontja alatt korabeli sajtótörténeti plakátgyűjtemény is található, mely az Országos Széchényi Könyvtár kisnyomtatvány-tárából való. A sajtóplakátok a kb. 1880-tól kezdődő 70 évről szólnak.

3. ábra: Címlapok egy oldala

A *fényképek* címszó alatt fotókat, rajzokat találhatunk szerkesztőségi tagokról, alkotói csoportokról, szerkesztőségek, lapkiadók, nyomdák épületeiről. A *portrék* almenüpont alatt kislexikon formában adatokat is közlünk a magyar sajtótörténet jelentősebb személyiségeiről, a rövid leírások mellett néhány, az adott személyhez kapcsolódó címlap és fotó is megtekinthető.

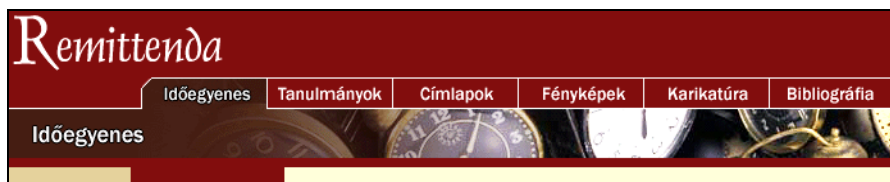
A *karikatúra* pont alatt a karikatúráról olvashatók tanulmányok jeles karikaturisták munkáival tűzdelve. Nyitóképként az 1967-es karikaturisták kiállítás résztvevői-

nek csoportképe látható. A tanulmányok között megtalálható például Kaján Tibor Pulitzer-, Opus-díjas karikaturista képekből, alkotói portrékból álló, és bő szakirodalmi válogatással bővített áttekintése a magyar karikatúra történetéről. A CD borítóját is Kaján Tibor rajzolta.

A *bibliográfia* részletes és másutt még meg nem jelent bő válogatást tartalmaz a magyar és nemzetközi (idegen nyelvű) szakirodalomból a megfelelő – szakirodalomban szokásos – csoportosításban.

A továbbiakban nézzük meg az egyes menüpontok közötti utalások megoldásait.

Kapcsolat a menüpontok között

4. ábra: a Remittenda CD-ROM menüszerkezete

A főmenüből és a belső oldalakról egyaránt választhatók a menüpontok (4. ábra), a „Remittenda” feliratról pedig, minden esetben, a főmenühöz térhetünk vissza (ez alól csak a főmenü felirata kivétel, ahonnan a szoftver legelejére, a nyitó flash-re ugorhatunk). Nézzük meg, milyen ikonok találhatók az *Időegyeses* és a *Tanulmányok* menüpontokban illetve a – *Fényképek* menüpont alatti – *Portrék* almenüben! Az 5. ábra ikonjai segítségével évszámokhoz, tanulmányokhoz vagy személyekhez kapcsolódóan további szöveges vagy képi információk érhetők el. A háromféle jelzés, különböző tartalmú felugró ablakokra utal:

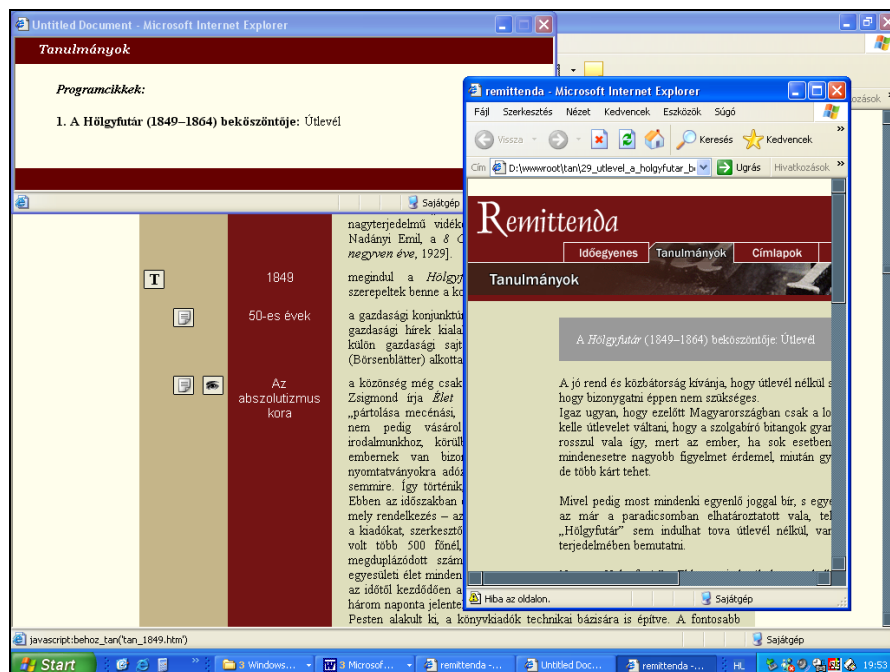
- Tanulmányok címeit tartalmazó felugró ablak (adott címre kattintva a tanulmány szövege is elérhető)
- Címlapokat tartalmazó felugró ablak
- Fényképeket tartalmazó felugró ablak

5. ábra: Jellegzetes ikonok a CD-ről

Az ikonokra klikkelve megjelenik az adott témához kapcsolódó pop-up ablak. A felugró ablakok bármikor – az olvasgatott anyagtól függetlenül – bezárhatók.

Az egyes menüpontok közötti kapcsolat az ikonoknak és pop-up ablakoknak (6. ábra) köszönhetően egyértelműek (pl.: tanulmányok menüpontból átlinkelés a címlapok, vagy a fotók menüben lévő képekre; időegyesesről bármely képre, tanul-

mányra vagy címlapra). Ez a könnyed átjárhatóság változatosságot enged a tanulás folyamatában, mellyel a figyelem és az érdeklődés is fenntartható. A linkeknek köszönhető, hogy a tanuló választhatja meg, milyen szinten mélyül el és hogyan halad a tananyag tartalmában.

6. ábra: Pop-up ablakok megjelenése

Ha szeretné, akkor egy tanulmányból kiindulva tekinthet meg fotókat, címlapokat, vagy egy adott személyiség tevékenysége révén ismerhet meg sajtóorgánumokat. De haladhat kronológia szerint is, áttekinthet esetleg csak egy-egy sajtótörténeti korszakot, körüljárhatja egy-egy szerkesztőség életét, egy-egy alkotó munkásságát. Esetleg, ha a hallgatónak lexikonszerű tudásra van szüksége, akkor abécé szerint végignézhethi a címlapokat, portrékat.

Remittenda online

A Remittenda online felületén különféle szolgáltatásokat vehetnek igénybe a CD-ROM tulajdonosai. Egyelőre a karaktersorozatok, és képek keresése funkció üzemel. A későbbiekben tervezem fórum, vendégkönyv, hasznos linkgyűjtemény létrehozását és tartalmi bővítések közzétételét (az időgyenes esetében ez jogos igény lenne). A sajtótörténeti anyag egésze azért nem érhető el online, mert a nagyobb méretű képek igen lassan töltődnének le egy gyengébb, például modemmel való elérés esetén (az internet-eléréssel nem rendelkezők pedig, hozzá sem férhetnének). Az

offline médián pedig, azért nem teljesen szerepel a tartalom egésze, mert akkor nem tudnánk igazodni a folyamatosan változó és bővülő igényekhez. Az online felület természetesen csak a regisztrálást követően használható. Mi a teendő, hogy a Remittenda online-t működésbe hozzuk?

Bármely oldalról a „w” ikonnal az online felület elérhető, melynek már helyzete is jelzi, hogy egy, a CD kereteiből kilépő tartalomhoz juthatunk segítségével.

Nézzük meg a regisztráció folyamatát:

Lépjen fel a Remittenda online felületére („w”) és válassza a „Regisztrálás” funkciót. Regisztráláskor meg kell adnia e-mail címét, melyen keresztül értesítést kap a belépési jelszóról, ám ahhoz, hogy az e-mailt valóban megkapja be kell írnia a CD borítóján található hat jegyű kódot is.

Ezek után, ha bármikor fel szeretne lépni a Remittenda online felületére, akkor a „Belépés” funkciót kell választania minden belépés esetén a felhasználónévhez írja be az **e-mail címét**, a jelszóhoz pedig az **e-mailben kapott ötjegyű kódot**.

Keresés a Remittenda anyagában

Az oktatási segédanyagot elsősorban csendes olvasgatásra, egyes témakörök alapos körbejárására, elmélyítésére szántuk. Ám ha szükséges, akkor – a menüpontok jól elhatárolt tartalmának és az ábécé szerinti rendezésnek köszönhetően – könnyedén kereshetünk a gyűjteményben. Az offline könnyű manuális keresési lehetősége mellett a Remittenda online felületén gyorskereső szolgáltatás használható, melynek segítségével a gyűjteményben karaktersorozatokra és képekre kereshetünk.

A karaktersorozatok keresése esetében a keresendő begépelése után a „Keresés” gombra kell kattintanunk, melynek hatására megkapjuk a kívánt találati listát. (Tipp: A találatok előtti kérdőjelet ábrázoló ikonra húzva az egérkurzort beleolvashatunk az adott találat szövegkörnyezetébe, így könnyebben dönthetünk afelől, hogy számunkra hasznos-e vagy sem.) Egy adott találat előtt lévő választógomb jelölésével a találat oldalára ugorhatunk. Az oldal megtekintése után bezárhatjuk az ablakot (ezzel még a találati listánk nem vész el), a bezárt ablak alatti listában a már megtekintett oldal előtti rádiógomb jelölt állapotban marad. A találati lista oldalán is kereshetünk új szövegrészre.

Képkeresés esetében (7. ábra) két lehetőség kínálkozik: „Kép keresése név alapján”, és „Képek tallózása bélyegképek alapján”. A név alapján történő keresés esetében egy legördülő listából választhatunk a képfájlok nevei közül. A kiválasztott kép a „Megnéz” gombra klikkelve jeleníthető meg. (Tipp: A kép bezárásához elegendő a kép bármely felületére kattintani.) A másik keresés esetén bélyegképek között tallózhat, melyekre kattintva a tényleges méretű kép érhető el. Mindkét keresés esetében a képek ábécésorrendben vannak rendezve. Az online felület módosításának jogát fenntartjuk.

7. ábra: Képek tallózása az online felületen

Remélem nem csak az Eszterházy Károly főiskola kommunikáció szakos hallgatói számára, hanem az ország más területén tanuló diákok számára is hasznos lesz a kiadvány.

A tanulmányok hosszú szövegeit igen fárasztó monitoron olvasni.

Emiatt tervezzük a nyomtatott megvalósítást is!

Korábbi előadásaim:

- [1] IV. Országos Közművelődési Telematikai Konferencia, (Miskolc, 2002. szeptember 26-27.), előadás címe: Kulturális weboldalak tartalma és formája
- [2] Multimédia az oktatásban, (Dunaújváros, 2002. október 21-22.), előadás címe: Webműhely bemutatása
- [3] Az Eszterházy Károly főiskola weboldalának koordinálása 2002 szeptembertől, (<http://www.ektf.hu>)
- [4] Multimédia az oktatásban. (Szeged, 2004 július), előadás címe: Remittenda – digitális szöveg- és képgyűjtemény.